

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Andreæ Vallensis Vvlgo Del Vavlx Andanensis, I. V. D. Et
In Alma Academia Lovaniensi SS. Canonum Professoris
Ordinarii, Paratitla Ivris Canonici Sive Decretalivm D.
Gregorii Papæ IX. Svmmaria Ac ...**

Delvaux, André

Coloniæ Agrippinæ, 1686

Tit. 1. De vita & honestate Clericorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62177)

PARATITLA
SIVE
SUMMARIA
ET METHODICA EXPLICATIO
LIBRI TERTII
DECRETALIVM.

TITULUS I.

De vita & honestate Clerico-
rum.

1. *Causarum fori Ecclesiastici alia Temporales, alia Spirituales.*
2. *Item alia Civiles, alia Criminales.*
3. *Civiltum alia propria Clericorum, alia communes Clericis & laicis.*
4. *Methodus libri hujus.*
5. *Clerici quo modo instituire & componere vitam debeant.*
6. *Debent esse continentes.*
7. *Abstinerè à crapula & ebrietate.*
8. *Vitare tabernas cautionarias.*
9. *Alieni ab omni avaritia.*
10. *Abstinerè à lusu alearum & taxillorum.*
11. *A mimis, jocularibus, & inhonestis spectaculis.*
12. *A negotiis & commerciis secularibus.*
13. 14. 15. *Deferentes vestes congruentes ordini suo.*
16. *Non portantes arma.*
17. *Non comam aut barbam nutrijentes.*
18. *Dum divina celebrant, separati à populo.*
19. *Denique ab omni crimine abstinenses.*

1. **P**ost explicatum toto præcedenti libro univèrsam ordinis judiciarii rationem, proximum est, ut ad materiam ipsam seu res & causas, quæ in forum seu judicium Ecclesiasticum deduci solent, transeamus.

Earum aliæ sunt Temporales; ut si de fundo, equo, domo, pecunia, & similibus agatur, de quibus etiam Judex laicus cognoscere potest in suo foro. Aliæ sunt Spirituales, vel spiritualibus annexæ, de quibus, quando quaestio est juris, ne quidem incidenter Judicem secularem cognoscendi potestatem habere, diximus supra, & tradit Foller. ad Marantam 4. p. Distinct. 13. n. 2. & 3.

2. Rursus aliæ sunt Civiles, quarum appellatione comprehenduntur etiam multæ spirituales, secundum Cardinalem, in Clement. 1. col. 4. qu. 5. de offic. jud. deleg. ut cum agitur de jure aliquo incorporali, veluti Sacramentis Ecclesiæ, officio & administratione Ecclesiæ, præbendâ, dignitate, Canonicatu, personatu, decimis, vestibus, & aliis ornamentis Ecclesiæ, Clem. Dispensatosam de judiciis. Abbas in c. Consulere 38. c. Ad nostram, c. Ad aures 24. inf. de Simonia: item de causa matrimoniali, legitimatione prolis, & generaliter ubicumque agitur de causis beneficialibus; quoad petitorium scilicet: nam si judicio agatur possessorio, puta

ad recuperandam possessionē beneficii Ecclesiastici, non est causa spiritualis, ut notant Glos. & Abbas in *e. Cum dilectus* 32. *sup. de elect. & rursus Glos. & Abbas in e. Litteras* 7 *sup. de jurament. calumnia*, Cardin. in *d. Clement. Dissendiosam* in 10 *quæst.* Aliæ verò sunt Criminales, ut cum agitur de hæresi, apostasia, usuris, & similibus. Primum agemus de Civilibus: postea de Criminalibus acturi.

3. Cum autem Civilium aliæ sint propriæ Clericorum (sumpto hic eo nomine generaliter, ut comprehendat omnes, qui divinis ministeriis & officiis sunt mancipati, licet nullo ordine Ecclesiastico, & ne tonsurâ quidem insigniti sint, ut Moniales, & olim Monachi, & alii hujusmodi) quales sunt causæ beneficiorum Ecclesiasticorum; aliæ verò communes tam Clericis quàm Laicis, ut sunt contractuum testamentorumque jura, cum sacrorum & Sacramentorum usus; aliæ denique laicorum duntaxat, ut causæ matrimoniales. * 4. De duobus prioribus generibus hoc libro agendum est; hoc ordine, ut primum de Clericorum moribus seu vita & honestate tractetur: cum quia hæc potissimum in Clericis requiruntur, qui toti populo se exemplum & vitæ formam exhibeant necesse est, de illis quoque controversiæ existere possunt; tum quia in bonorum divisione, animi, corporis & fortunæ, tamquam animi bona, quæ consistunt in virtutibus, primum locum obtinent.

5. Quibus autem prædiri moribus, & qua conversatione debeant esse Clerici, prælatè describit Isidorus *De Ecclesiast. Officiis lib. 2. c. 2.* indeque Gratianus in *Can. Hic igitur Dissin. 23.* & vel ipsa nominis indicat notio: cum enim, ut lib. 1. diximus, Clerici dicantur à Græca voce, *κλῆρος* quasi de sorte vel in sortem Domini vocati sint, decet eos omnino, ut verbis utar Concil. Trid. *Sess. 22. cap. 1. de reformation.* vitam moreque suos omnes ita componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus nil, nisi grave, moderatum, ac religione plenum, præ se ferant; leviam etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant; ut eorum actiones cunctis adferant venerationem.

6. Cum igitur nihil sit à purissimis & mundissimis illis mysteriis divinis, quibus mancipantur, magis alienum, quàm polluti, corpo-

ris polluta conscientia, peculiariter Clerico, præsertim in sacris ordinibus constitutos, non solum ab incontinentia, verum etiam ab omni incontinentiæ ac libidinis Veneræ suspicione oportet esse alienos atque immunes *cap. Vi Clericorum 13 hoc tit.* illamque quàm maximè à locis ac rebus sacris rejicere & extirpare. Et propterea Clericus Moniales, vel earum Monasteria, frequentans familiarius, quàm deceat, si monitus non desistat, deponitur; laicus verò excommunicatur, *Monasteria 8 hoc tit.* Deque hæresi vehementer suspectus est, & contra eum tamquam hæreticum procedi potest, qui mulierem pœnitentem ad libidinem actusque illicitos allicere ac provocare præsumpserit tentaveritque, quemadmodum Archiepiscopo Hispalensi rescripsit Pius V. apud Piatec *p. 2. cap. 4. art. 6. n. 10.*

7. Ac proinde etiam ad vitam atque honestatem spectat Clericorum: Primum, ut à caprula & ebrietate (quæ omnium vitiorum fomes ac nutritrix est, *can. fin. Dissin. 35.*) diligenter abstineant, ut vinum sibi temperent, & se vino quandoquidem ebrietas & mentis inducat exilium, & libidinis provocet incentivum, *e. Acrapula 14, hoc tit.* ubi qui calices foecundiores exhaust, & ad æquales haustus alium obligat (scilicet ad se mutuo ingurgitandum & inebriandum) si monitus à superiore non desistat, ab officio vel beneficio suspenditur. Aliàs ad æquales haustus potatio, quæ causa honoris aut vorivæ salutis pro Principibus aut amicis fit, licita est; modò ea cautio adsit, ne quis inebrietur, *Zyp. De jure Pont. novo b. 1. n. 8.*

8. Secundò, ut procul evitent tabernas, nisi fortè causa necessitatis in itinere constituti, *can. Nemo oportet, can. Nulli Clerico, & can. Clerico Diss. 44. e. penult. h. t.* Quod & Synodus provincialis Mechliniensis anno 1607. præcipit. In istis autem Canonibus non est constituta pœna contrarium facientibus: & ideo relicta videtur arbitrio superioris, ut eam consideratis frequentatione actuum, personarum qualitate, & videntium scandalo, majorem vel minorem infligat.

9. Tertio, ut ab omni avaritia sint maximè alieni: nam qui festinat ditari non erit innocens, ait Sapiens, *Prov. 28.* imò avaro nihil est scelestius; nihilque iniquius, quam amare pecuniam, *Ecc. 10.* Et proinde Iudices Ecclesi-

fici, sive Ordinarii, sive delegati, gratis judicare debent, *c. Cum ab omni o hoc tit.*, si utique habeant aliunde, ex quo honestè vivant.

10. Quartò, ut ad aleas & taxillos non ludant, nec hujusmodi ludis intersint, *c. penult. h. t.* Alea ludus tabulæ est, eoque nomine intelligitur omnis ludas, in varietate fortunæ consistens, quique casu potius quam arte dirigitur. Prohibetur autem ludus iste, sicut taxillorum, Clericis, propter plurima, quæ occasione illius perpetrari solent crimina: quorum sedecim refert, & certis versibus comprehendit Hostiensis in Summa tit. de excessibus Prælatorum & Clericorum. Et sanè alearum taxillorumque nulli prosperi eventus: nam & qui perdit, affligitur, & qui vincit, illicitur, inque insidias protrahitur, omnesque hujusmodi ludi magistri nudi, inopes atque egeni existere solent. Unde Horat. lib. 1. epist. 18.

Quem amosa Venus, quem præceps alea nudat.

11. Quintò, ut mimis, joculacioribus & histri-
onibus non intendant, *d. c. penult. hoc tit.* ut à ludis theatralibus abstineant, *c. Cum decoram 12. h. t.* nec hujusmodi ludos aut inhonesta spectacula in Ecclesiis exhibeant, *d. c. Cum decoram*: quia per ejusmodi ludos & inhonesta spectacula Ecclesiæ inquinaretur honestas & dignitas, quam tamen decet decor & sanctitudo, *psal. 92.* quæque esse debet domus orationis, *Marci 11.* Vide Conc. Trid. Sess. 22. in decreto de observ. & evitanda in celebratione Missæ.

12. Sextò, ut negotiis & commerciis secularibus sese non implicent: alias verò post monitionem tertiam interim quoad bona & facultates suas privilegium perdunt clericale, *c. ult. hoc tit. can. Clerici xiv qu. 4.* Negotiator autem est, qui comparat rem, ut illam ipsam integram & immutatam dando vendendoque lucretur, *can. Efficentis vers. Quicumque Dist. 88.*

13. Septimò, ut vestes congruentes suo ordini semper deferant, (quamvis alias habitus non faciat Monachum) ut per decentiam habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendant, *Co. c. Trid. Sess. 14. cap. 6.* Nam forma vestium, inquit S. Bernardus *De considerat. lib. 3. cap. 11.* d. fornicitatis mentium, & morum indicium est. Quid sibi vult, quod Clerici aliud esse, aliud videri volunt? nempe habitu milites, quæstu Clericos, actu neutrum exhibent: nam neque pugnant, ut milites, neque,

ut Clerici, evangelizant. Ita ille. Ideoque licet proprius habitus Clericorum nullibi determinetur, *refl. Gloss. fin. in Clement. 1. De cler. 1.* tamen à vestibus inhonestis, & luxum præferentibus, veluti rubeis & viridibus, abstinere debent Exceptis S. R. Ecclesiæ Cardinalibus, quibus ab Innoc. IV. in Concilio Lugdunensi anno 1240. concessus fuit galeri & purpurei usus, ut ex Platina refert Piasec. in Praxi Episc. *cap. 2. cap. 3. art. 2. n. 29.* Habitu præterea longiori aut breviori uti non decet, quam qui ordini cujusque conveniat, nullo alio admixto, *c. penult. hoc tit.* & vestem oportet esse talarem, *can. penult. Distinct. 23.*

14. In Synodo autem Mechliniensi 1607. tit. 18. c. 4. statuitur, ut Clericus & togam & pileum deferat quadratum: verum ejus decreti observantiam remississe Reverendissimi Joan. Mirzum Clero civitatis Anversipensis, in acceptatione ejusdem Synodi, ob singulares istius loci respectus, testatur Zypæus *hoc tit. n. 6.* Dum verò peregrinatur, vel est in villa Clericus, modò habitu utatur ultra genua pendente, excusatur per d. Synod. Mechlin.

15. Excusat etiam paupertas & metus & verisimile periculum itineris, *d. c. penult. hoc tit.* Nec propter unicam habitus omissionem Clericus privilegio privatur clericali, verum ad hoc requiritur perseverantia, & ut ex tali habitus indecentis usu communiter existimetur laicus, ut ex Prospero Farinae. notat. Piasec. *d. locum 30.* Qui ibidem tradit *n. 29.* honestatem vestium Clericalium ponderandam esse ex consuetudine & usu cujusque regionis, *per eam Si quis virorum Dist. 30.* videlicet ne sint communes eum illis, quibus laici & militares in illa regione utuntur: *Gloss. in d. eam Si quis virorum & alia similia in d. c. penult. de auratis, Steph. Weym. in Analysis sua ad Clement. Quoniam h. t. n. 14.* Quare prohibetur etiam uti ænis, sellis, pectoralibus, calcæibus auratis, fibulis, corrigiis auri vel argenti ornatum habentibus, annulo: exceptis iis, quibus ratione dignitatis id concessum est, *d. c. penult. hoc tit.*

Postremò notandum hic est, Constitutionem Sixti V. contra non utentes aut abutentes habitu Clericali, quam cum ejusdem moderatione refert Piasec. *d. locum 28.* non esset receptam usu quoad poenam privationis, ipso facto incurrendam.

16. Octavo, cum officium clericale reddat inhabiles ad pugnandum Clericos, etiam contra Saracenos, *s. Ex multa 9. in fine inf. de voto & voti redemptione* quippe cum simul nequeant Deo & saeculo militare, *can. Quicumq; xxxiii. qu. 8.* & lacrymae atque orationes sint munimenta sacerdotum, *can. Convenio h. quid ergo d. causa & quast. recte* constitutum est, ut arma non portent Clerici, *c. 2. hoc tit. ad offerendum* scilicet: nam ad se, vel res suas, vel proximum defendendum, vel ad latronum terrorem, si per loca periculosa transituri sint, ea deferre licet, *s. Dilatio de sententia excommunicat. in 6. cap. Maximianus xxxiii quast. 3.* & notat Panormit. in d. e. 2. adjiciens, nomine armorum non venire parvum cultellum, ad sciendum forte panem adaptatum. Licet autem Clerici saeculares ob delationem armorum non sint ipso facto excommunicati, sed excommunicandi, *d. s. 2.* tamen Religiosi arma tenentes intra septa monasterii, absque licentia Superioris sunt ipso facto excommunicati, *Clement. Non agro De statu Regularium.*

17. Nonò, interdictum Clericis, ut comam aut barbam non nutriant, *c. 4. 5. 7. hoc tit.* quia ministri altaris mentem debent habere elevatam, non velatam. D. Thom. p. 3. qu. 49. art. 1. capilli autem in velamen dati, sunt 1. ad *Corinth. 11.* omnemque superfluitatem temporalem oportet à Clerico abesse, *c. penult. hoc tit.* Superflua autem per capillos signantur, cum ex superfluis generentur, D. Thom. *d. loco.* Hac tamen in re videmus passim obtinere in contrarium consuetudinem, quae valet, *arg. cap. fin. sup. de consuetudine.*

18. Decimò, debent vel communiter, *c. Quoniam 9. hoc tit.* vel separatim inter se viventes rebus vacare divinis, nec permittere, dum sacra faciunt, populum intra cancellos ad altare consistere, ut separatus sit clerus à populo, *c. 1. hoc tit.* & ut liberius sacra officia exercere & intendere divinis valeant, *can. Sacerdotum 30. de consecrat. Distinct. 2.* cumque laicis sint digniores, *can. Duo sunt xii. quast. 1.* debent in loco & sedibus praeferi laicis.

19. Denique, ut summatim dicam, debent ab omnibus criminibus, imò ab omni eo, quod speciem criminis habet, vel alteri scandalo esse potest, omni diligentia sibi cavere & ab-

stinere. Vide praecalam admonitionem Concilii Trident. Sess. 2. in Decreto de modo vivendi §. Episcopos vero & quoscumque alios, & in proximo Decreto de reformat. Sess. 14. §. c. 6. ejusdem Sess. item Sess. 22. cap. 1. & Sess. 24. cap. 12.

TITULUS II.

De Cohabitatione Clericorum & mulierum.

1. Interdicta Clericis habitatio cum mulieribus, excepta matre, avia &c.
2. Nisi & tales de lubrica vita sint suspecta.
3. Poena Clericorum non abstinendum à consortio mulierum.
5. Ratio hujus interdictionis.
6. An liceat Clerici concubinari Missam audire.

Solent mulierum consortia reddere vitam Clericorum de incontinentia suspectam; unde merito hic Tit. sequitur:

1. Vetuerunt proinde & interdixerunt Canones Clericis non solum matrimonium ac matrimonii usum, verum etiam quamlibet periculosam ac suspectam cum mulieribus cohabitationem, praeterquam, cum avia, matertera, amita, matre, sorore, nepte, & quaecumque ex familia sunt domestica necessitate, veluti ancillae & pedissequae, *can. Cum volumus 24. can. Omnibus 26. Distinct. 81. & can. Interdixit Distinct. 32.* Ratio hujus exceptionis est, quia in illis personis naturale foedus nihil permittit saevi criminis suspicari, *c. A nobis 9. hoc tit.* Ideoque idem dicendum de aliis profectionis ætatis feminis, modò honestae sint & omnem suspensionem excludant.

2. Quòd si & tales de incontinentia & lubrica vita sint suspectae, non licebit Clericis cum eis cohabitare, quia infligante diabolo & in illis scelus perpetratum reperitur, aut etiam in pedissequis earundem, *cap. 1. hoc tit.* nam & Thamar à fratre suo oppressa & corrupta fuit, *2. Reg. 13.* Unde de D. Augustino legitur, quod ne cum sorore quidem habitare